

امروزه با بالا رفتن سن ازدواج، رواج «تک فرزندی» در کشور را نیز شاهد هستیم و آمارها نیز حاکی از افزایش خانواده های دارای یک فرزند،

خصوصاً در نقاط شهری است. بیشتر افراد بعد از اتمام تحصیلات تکمیلی و در واپسین سالهای جوانی ازدواج می کنند و پس از سپری کردن دوران عقد و بعد از تولد اولین فرزند، بنا به دلایلی از جمله وجود مشکلات اقتصادی، نداشتن وقت برای تربیت فرزند و ...، به داشتن یک فرزند قناعت می کنند.

پیامدهای تک فرزندی

کارشناسان اجتماعی از ۲ منظر پدیده «تک فرزندی» را بررسی می کنند. اول آن که تک فرزند بودن چه تأثیرات سوئی می تواند در شخصیت کودک داشته باشد. حال آن که برخی والدین به اشتباه تصور می کنند، در صورت داشتن تنها یک فرزند می توانند آینده بهتری را برای او ترسیم کنند.

اما مسئله دوم که نگران کننده است، به هم خوردن ساختار جمعیتی کشور در سالهای آینده است. از جمله آفتهای اجتماعی این پدیده، حرکت منحنی جمعیتی ایران به سوی سالمندی و میانسالی و کمبود نیروی انسانی در دهه های آتی است.

پیامدهای موثر بر کودکان تک فرزند

تک فرزندها در معرض آسیبهایی مانند انزوا و گوشه نشینی و عدم استقلال می باشند که از والدین درخواست می شود تا مهد کودک را جایگزین خواهر و برادر نکنند.

برخی می گویند تک فرزند خود را، به مهد کودک می فرستیم تا با همسن و سال هایش تعامل اجتماعی داشته باشد. باید گفت زندگی ۲۴ ساعته با برادر و خواهر و پیوند عاطفی ناشی از آن، با مهد کودک قابل جبران نیست و مهد کودک نمی تواند جای خواهر و برادر را بگیرد. داشتن خواهر و برادر موجب افزایش توانایی کلامی و اجتماعی در کودکان می شود.

پدیده ی تک فرزندی موجب می شود تا پدر و مادر تمام سرمایه گذاری عاطفی خود را بر یک کودک قرار دهند و کودک نیز متقابلاً فقط پدر و مادرش را می بیند و از داشتن تجربیات با خواهر و برادر محروم می ماند. بخش مهمی از آموخته های کودک مربوط به تعاملات با خواهر و برادر می شود و بر اساس آن جهان را کشف می کند.

کودکان در این حالت می آموزند چگونه حرف خود را به بزرگترها بفهمانند و نیازهای خود را مطرح کنند. کودکی که تک فرزند است این فرصت را پیدا نکرده و دنیا را از افق دید پدر و مادر کشف می کند.

معمولاً پدر و مادر نسبت به کودک تک فرزند بیش از حد توجه می کند و این کودکان، متکی به والدین بار می آیند. در این حالت تمام خواسته های کودک برآورده می شود و این موضوع سبب می شود که کودک آموزش اجتماعی لازم را نبیند.

آموزش های مربوط به شناخت و تعاملات به بازی ها مربوط می شود. تک فرزندها به بازی های انفرادی گرایش پیدا می کنند و تماشای تلویزیون و بازی با رایانه را نسبت

به بازی های گروهی ترجیح می دهند که این ویژگی انزوا و گوشه نشینی را همراه خواهد داشت. تک فرزندها هرگز یاد نمی گیرند که باید مستقل باشند و وقتی بزرگتر می شوند از دولت انتظار دارند که برای آنها شغل ایجاد کرده و در کسب برخی ملزومات آنها را یاری کند.

بچه های تک، احساس قدرت بیشتری به لحاظ تک بودن می کنند و از طرفی هرم قدرت خانواده را مخدوش می سازند. در این هرم پدر و مادر باید در رأس باشند و فرزند در قاعده هرم. اما تک فرزندها قاعده را شکسته و گاهی در رأس هرم قرار می گیرند.

پیامدهای موثر بر والدین صاحب تک فرزند

واقعیت این است که پدران و مادران دارای تک فرزند هم با مشکلاتی مواجه خواهند بود، زیرا در وجود دو جنس ویژگی‌هایی وجود دارد که والدین با داشتن یک فرزند از آن محروم

می‌مانند. پدران به طور ذاتی به دختران و مادران به پسران علاقه دارند. بنابراین داشتن هر دو جنس می‌تواند این نیاز را برآورده سازد. همچنین پدران و مادران دوست دارند ویژگی‌های دوران کودکی خود را در فرزندانشان بازسازی کنند که در صورت نداشتن فرزند از یک جنس نوعی نارسایی در والدین ایجاد می‌شود.

از طرفی خانواده در برخورد با تک فرزند، آزمایشی عمل می‌کند، زیرا تجربه دیگری جز او ندارد بنابراین ممکن است در تربیت او ناموفق باشد.

پیامد تک فرزند برای خانواده این است، در صورتی که فرزندشان در جامعه ناموفق باشد، بدلیل اینکه فرزند دیگری ندارند، دچار سرخوردگی و ناکامی می‌شوند.

داشتن تک فرزند ممکن است احساس راحتی را در والدین به وجود آورد. مانند این جمله که «تمام هم و غم‌مان را برای تک فرزندمان گذاشته‌ایم»؛ اما در دراز مدت عوارض آن را خواهند دید. برخی خانواده‌ها با این عنوان که مگر خودمان خوشبخت هستیم که فرزند دیگری به دنیا آوریم، از آوردن فرزند دیگر جلوگیری می‌کنند. در

حالی که داشتن فرزندان بیشتر به ثبات، اجتماعی شدن و گرمی کانون خانواده کمک می‌کند.

فرزندان بیشتر، پیامدهای بهتری برای خانواده دارند. بیشتر خانواده‌های دارای تک فرزند، با این استدلال که تمام زندگی‌مان را وقف تک فرزندمان می‌کنیم، از آوردن فرزندان دیگر پرهیز می‌کنند، غافل از اینکه بزرگترین سرمایه برای فرزندان، داشتن خواهر و برادر است.

پیامدهای موثر بر جامعه

یکی از اثرات مهم و نامطلوب پدیده تک فرزند، به هم خوردن توازن و تعادل نسلی است. زیرا سهم مادران تحصیل کرده از جمعیت آینده در مقایسه با مادران کم تحصیلات، بسیار کمتر بوده و سبب کاهش متوسط ضریب هوشی جامعه خواهد شد.

«یکی از مشکلات ما این است که برجسته ترین زوجهای ما که نخبگان هستند، کمترین فرزند را دارند که این یک ضرر بزرگ است چون کشور را از ژن انسانهای برتر محروم می‌کنیم.»
مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

منبع:

گزیده‌ی رویکردهای پیشنهادی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در راستای افزایش میزان باروری کلی

نگاهی به پدیده‌ی تک فرزند

گروه هدف:

عموم مردم

گروه سلامت خانواده، جمعیت و مدارس
معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی دزفول